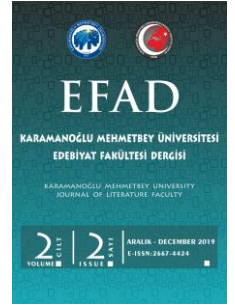

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi (EFAD)

Karamanoğlu Mehmetbey University Journal of Literature Faculty

E-ISSN: 2667 – 4424
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/efad>

Tür: Kitap İncelemesi

Gönderim Tarihi: 14 Ekim 2019

Kabul Tarihi: 01 Kasım 2019

Atf Künyesi: Yıldız, M. S. (2019). “Cemile TEKİN, (2018) Hırvatistan Devleti'nin Kuruluşu ve Türkiye ile Münasebetler”. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 2 (2), 292-294.

CEMİLE TEKİN (2018), HIRVATİSTAN DEVLETİ'NİN KURULUŞU VE TÜRKİYE İLE MÜNASEBETLER

(Konya: Çizgi Kitabevi, 178 s., ISBN: 978-605-196-146-0)

Mevlüt Samet YILDIZ*

Çalışmaları Balkanlar üzerine yoğunlaşmış olan Cemile Tekin, 1963 yılında Bosna-Hersek'te doğmuştur. Cemile Tekin'in o bölgede doğması ve Boşnakça, Bulgarca, Çekce, Hırvatça, Lehçe, Makedonca, Rusça ve Sırpça gibi bölge dillerine iyi derecede hâkim olması nedeniyle; inceleme konumuz olan eserini siyasi tarih ve dış politika araştırmalarında önemli bir konuma getirmektedir.

Kısaltmalar, önsöz ve giriş ile başlayan eser, altı bölümden oluşmaktadır. Eser içerisinde bu altı bölüm: Hırvatistan'ın Tarihçesi, Hırvatistan Devleti'ni Kuran Erdut Barış Antlaşması, Erdut Antlaşmasına Göre Hırvatistan'ın Siyasi ve İdari Yapısı, Hırvatistan ile Türkiye Arasındaki Diplomatik İlişkiler, Hırvatistan Cumhuriyetini Kuran Lider Franyo Tuçman şeklinde sıralanmaktadır. Eserin sonuna Sonuç, kaynakça, ekler ve dizin eklenmiştir. Önsöz'de kitabın yazılma amacı, yazım sürecine dair detaylar ve yazım sürecinde katkı sağlayanlara teşekkür metni yer almaktadır. Giriş başlığı altında ise Balkanlar'ın coğrafi sınırları, beşeri özellikleri ve tarihi hakkında kısa bilgiler verilmiştir.

Hırvatistan'ın Tarihçesi ana başlığı altında yazılan birinci bölümde, Hırvatistan'ın tarih öncesi çağlardan bağımsız bir devlet olarak ortaya çıkacağı yirminci yüzyılın sonlarına kadar uzanan tarihi hakkında bilgiler verilmektedir. Hırvatistan'da tarih öncesi dönemlerde insan yaşamına dair ilk buluntuların Paleolitik Çağ'a dayandığı ve bu çağdan sonra yaşanan tüm tarih öncesi dönemlerde burada büyük insan topluluklarının faaliyette bulunduğu söylenilmektedir. Bu başlık içerisinde İlk Çağ'da

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi, Konya/Türkiye, E-Posta: smtiyildiz@yandex.com, Orcid: <https://orcid.org/0000-0002-6030-3965>.

Hırvatistan çevresinde etkin olan devletler ile etkileşim içerisinde bulunduğu belirtilmiş, yerleşim yerlerindeki mimari özellikler hakkında bilgiler verilmiştir ve hatta erken dönem Hristiyan ibadethanelerinin bazı şehirlerde inşa edildiği de söylenmiştir. Bölümün ilerleyen sayfalarında; Orta Çağ'da Hırvatistan, Osmanlı Dönemi'nde Hırvatistan, Venedik hâkimiyetinden Birinci Dünya Savaşına Kadar Hırvatistan, Sloven-Hırvat-Sırp Krallığı hâkimiyetinde Hırvatistan ve son olarak da Hırvatistan'ın 1980-1990 Yılları Arasındaki Durumu alt başlıkları bulunmaktadır. Tüm bu alt başlıklarda dikkat çeken en temel nokta, bölge üzerinde çeşitli unsurların hâkimiyet kurma mücadelesi ve bu süreçte bölgede yaşanan siyasi faaliyetlere geniş yer verilmesidir. Bölümün sonlarına doğru; İkinci Dünya Savaşı dönemi siyaseti ve sonucunda ortaya çıkan politik duruma değinilmektedir. Bölüm içerisinde son olarak Franyo Tuçman önderliğinde güçlenen ve Hırvatistan'da iktidarı ele alan Hırvatistan Demokratik Bloğunun “*Sosyalist Yugoslavya'dan*” ayrılma süreci işlenmektedir.

Kitabın ikinci bölümü, Hırvatistan Devleti'ni Kuran Erdut Barış Antlaşması başlığını taşımaktadır. Bu bölümde Hırvatistan'ın bağımsızlığını kazandıran Erdut Barış Antlaşması'na giden süreçte yaşanan siyasi ve askeri gelişmeler detaylı bir şekilde anlatılmaktadır. Burada 19 Mayıs 1991'de Hırvatistan'da bağımsızlık için yapılan halkoylaması ile Bosna-Hersek'te yaşanan olayların sonlandırılması amacıyla gerçekleştirilen Dayton Barış Antlaşması'na da değinilmiştir. Bölümün ilerleyen sayfalarında Erdut Barış Antlaşması'nın imzalanması ve akabinde yürürlüğe hangi şartlarda gireceği hakkında bilgiler verilmiştir. Bölüm içerisinde önemli bir diğer nokta da antlaşmanın basına ve kamuoyuna nasıl yansıdığı ile siyasilerin antlaşma hakkında verdikleri demeçlerin okuyucuya aktarılmasıdır. Antlaşmanın uygulamaya geçirilebilmesi için gerekli şartların anlatıldığı bölümün son alt başlığında bu konu ile ilgili tarafların üzerlerine düşen görevler ve son olarak da antlaşmanın hangi tarihte ne şekilde uygulanmaya başlandığı aktarılmaktadır.

Erdut Antlaşmasına Göre Hırvatistan'ın Siyasi ve İdari Yapısı başlığını taşıyan kitabın üçüncü bölümünde bağımsızlığını kazanmış olan Hırvatistan Devleti'nin, diğer tüm bağımsız devlet teşkilatlarında olduğu gibi anayasal ve idari düzeni hakkında bilgiler verilmektedir.

Dünya üzerinde varlığını sürdüren siyasi her yapılanma başka devletler ile kesinlikle ilişkiler kurmuşlardır. Hırvatistan ile Türkiye Arasındaki Diplomatik İlişkiler başlığını taşıyan kitabın dördüncü bölümü, kitabın en kapsamlı bölümü olarak gözümüze çarpmaktadır. İki ülke arasındaki diplomatik gelişmelerin tarihini Osmanlı dönemi ile başlatan Tekin, bölüm içerisinde esasen diplomatik ilişkileri iki temel döneme ayırmıştır. Bu iki temel dönemden birincisi İkinci Dünya Savaşı ve bağımsızlık öncesi dönem, ikincisi ise Bağımsızlık sonrası dönemdir. Savaş döneminde Almanya ile kurmuş olduğu diplomatik ilişki sayesinde Anti-Komintern devletler tarafından tanınan Hırvatistan'ın, savaş döneminde tarafsız kalmış ülkeler ile de diplomatik ilişki kurması ve bu ülkeler tarafından tanınması büyük önem arz etmektedir. Tarafsız kalmış devletler arasında Türkiye'nin yer alması; Hırvatistan'ın hem iç hem de dış politikasında önemli bir gelişme olduğu Tekin tarafından okuyucuya aktarılmaktadır. Savaş döneminde iki ülke arasındaki ilişkilerin anlatıldığı bu bölümde dikkat çeken en temel unsur; Türkiye'nin savaş boyunca sürdürmeye çalıştığı denge politikasını bu ülke ile olan ilişkilerinde de uygulamaya devam ettiğidir. Hırvat temsilciler, her iki ülkenin karşılıklı diplomatik ilişkiler kurması amacıyla Türkiye'ye ziyaretler gerçekleştirmişlerdir. Gerçekleşen ziyaretlerin sonuçsuz kalması üzerine Hırvatistan Devleti'nin basın ve yayın faaliyetleri aracılığıyla Türkiye'de yaşayan Boşnaklar üzerinde propaganda faaliyetleri yürüttüğünü bölüm içerisinde görmekteyiz. Ancak, İkinci Dünya Savaşı'nın sonunda Türkiye'nin Almanya'ya karşı savaş ilan etmesi üzerine iki ülke arasındaki ilişkilerde duraklama yaşandığı yazar tarafından belirtilmiştir. Bağımsızlık sonrası ikili ilişkilerin yer aldığı bölümde Hırvatistan'ı ilk tanıyan ülkelerden birinin Türkiye olduğu, Süleyman Demirel'in cumhurbaşkanlığı döneminde iki ülke arasındaki diplomatik ilişkilerin çerçevesini Türkiye'nin Balkan Politikasının oluşturduğunu görmekteyiz. Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer döneminde ise iki ülke ilişkilerinin, Hırvatistan'ın NATO'ya girmek istemesi ve her iki ülkenin de Avrupa Birliği'ne katılma isteğinin olmasıyla ortak paydalarda buluşmaları çerçevesinde şekillendiğini, ayrıca Hırvatistan'ın Akdeniz'e komşu olması dolayısıyla da iki ülke arasında karşılıklı turizmin gelişmesi şeklinde geliştiği belirtilmektedir. Bölümün sonlarına doğru Türkiye Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu'nun Hırvatistan ile gerçekleştirdiği temaslardan ve Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün iki ülke arasındaki ekonomik ilişkilerde oynadığı rolden bahsedilmektedir.

Hırvatistan'ın bağımsızlığını kazanmasında ve Hırvatistan Cumhuriyeti'nin kurulmasında önemli rol oynayan Franyo Tuçman, Hırvatistan tarihinde önemli siyasi figürlerden biri olmuştur. Kitabın beşinci ve son bölümünde Franyo Tuçman'ın yaşamı Hırvatistan Cumhuriyeti'nin Kuran Lider Franyo Tuçman başlığı altında anlatılmaktadır. Tuçman'ın yaşamı anlatılırken hayatında mihenk taşı oluşturan anlardan bahsedilmektedir. Zagreb Üniversitesi'nde doktora eğitimini tamamlayan Tuçman'ın akademik hayatı, idari görevleri ve siyasi yaşamı hakkında detaylar aktarılmaktadır. Bölümün sonunda ise Franyo Tuçman'ın yazmış olduğu eserler hakkında bilgiler verilmektedir.

Genel bir değerlendirme yapacak olursak, eser Hırvatistan tarihini ilkçağlardan başlayarak, bağımsızlık mücadelesi içerisinde bölgede yaşanan siyasi olaylara ışık tutmaktadır. Ayrıca eser, Hırvatistan'ın Türkiye ile diplomatik ilişkiler kurma çabaları bağlamında Türkiye Cumhuriyeti'nin İkinci Dünya Savaşı döneminde yürüttüğü dış politikasına farklı bir gözden bakmamıza da olanak sağlamıştır. Yazarın, 90'lı yıllarda yaşanan askeri ve politik olaylarda bölgede yaşaması ve bölge dillerine de hâkim olması nedeniyle basın yayın organlarından alıntılar yapmasıyla bölgenin sosyo politik yaşamını bize başarılı bir şekilde aktarmaktadır.

Tarih ve Uluslararası İlişkiler alanlarında bölge hakkında okuma yapmak isteyenler için başvuru kitabı niteliğinde olan kitap içerisinde 363 dipnot bulunmaktadır. Bu dipnotlar içerisinde yapılan atıfların büyük çoğunluğunu yabancı dilde yazılan yayınların olması dikkat çekicidir.